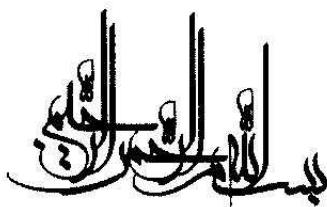

۲۲۲۳۷۷۷

اقتصاد سنجی (مقدماتی)

جلد اول

همراه با کاربرد Eviews8 و Stata12

تألیف: دکتر علی سوری
دانشیار دانشگاه تهران

عنوان و پدیدآور	سرشناسه
نویسنده: دکتر علی سوری	. سوری، علی، ۱۳۴۴:
مشخصات نشر	: اقتصاد سنجی (مقدماتی) جلد اول همراه با کاربرد Eviews8 و Stata12
مشخصات ظاهری	: تهران: نور علم.
شابک	: نمودار، مصور.
مشخصات ظاهری	: دوره ۹۷۸-۶۰۰-۱۶۹-۴۲۳-۳: ج. ۱. ۹۷۸-۶۰۰-۱۶۹-۴۲۵-۷: ج. ۲.
یادداشت	: ج: جدول، نمودار.
یادداشت	: پیش جلد به انگلیسی: Ali Souri. Econometrics: ج. ۱و ۲(فیبا).
شناسه افزوده	: مهرگان، نادر، ۱۳۴۴
موضوع	: نرم افزار استاتا
موضوع	: اقتصادسنجی -- برنامه های کامپیوترا
موضوع	: آمار -- برنامه های کامپیوترا
رده بندی کنگره	: HB ۱۳۹ / ۱۱۷
رده بندی دیوبی	: ۳۲۰

نشر نورعلم: تهران- انقلاب- خ ۱۲ فروردین- پلاک ۲۹۰- تلفن: ۶۶۹۵۷۰۲۱ و ۶۶۴۰۵۸۸۰
 فروشگاه: خ ۱۲ فروردین- پلاک ۲۹۰- کتاب چرتکه و نورعلم--
 پخش: نشر قلم سينا- انقلاب- ۱۲ فروردین- ساختمان ۲۸۶ طبقه اول واحد ۴
 تلفن: ۶۶۹۵۷۱۲۰ و ۶۶۹۵۷۰۱

عنوان: اقتصاد سنجی (مقدماتی) همراه با کاربرد Stata12 و Eviews8

تألیف: دکتر علی سوری

ویراستار علمی: دکتر نادر مهرگان

ناشر: نور علم

شمارگان: ۵۰۰ جلد

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۱۶۹-۴۲۳-۳

نوبت چاپ: اول ۱۴۰۰

چاپ و صحافی: الغدیر

قیمت: ۱۲۵۰۰ تومان

: در صورت عدم دسترسی به کتابهای این انتشارات، از طریق تماس با شماره زیر
 ۰۹۱۲۲۳۳۴۲۲۹. کتابها با پست به تمام نقاط ایران ارسال می شود.

فهرست مطالب

عنوان	صفحة
جلد اول: اقتصاد سنجی مقدماتی	مقدمه
۱	۱
۵	۵
۵	۵
۶	۶
۹	۹
۱۰	۱۰
۱۱	۱۱
۱۱	۱۱
۱۲	۱۲
۱۲	۱۲
۱۳	۱۳
۱۳	۱۳
۱۴	۱۴
۱۵	۱۵
۱۶	۱۶
۱۶	۱۶
۱۷	۱۷
۱۸	۱۸
۱۸	۱۸
۱۹	۱۹

فصل اول: مروری بر نرم افزارهای Eviews و Stata

عنوان	صفحة
۱-۱ مقدمه	۱
۱-۲ انواع داده های اقتصادی	۵
۱-۳ ایجاد فایل کاری	۵
۱-۴ ورود داده ها	۶
۱-۵ تغییر دوره زمانی	۹
۱-۶ ایجاد متغیر های جدید	۱۰
۱-۷ وقفه ها و تضاضل ها	۱۱
۱-۸ تغییر نام متغیرها	۱۱
۱-۹ متغیر زمان	۱۲
۱-۱۰ اصلاح داده های وارد شده	۱۲
۱-۱۱ مشاهده داده های وارد شده	۱۳
۱-۱۲ نمودارها	۱۳
۱-۱۳ رسم خط رگرسیون	۱۳
۱-۱۴ محاسبه میانگین، واریانس و سایر شاخص ها	۱۴
۱-۱۵ سایر فرمان های اختصاری	۱۵
۱-۱۶ ایجاد گروه متغیرها (داده ها)	۱۶
۱-۱۷ تبدیل دوره تناوب داده ها	۱۷
الف) تبدیل داده های فصلی به سالانه	۱۸
ب) تبدیل داده های سالانه به فصلی	۱۸
ج) تبدیل داده های فصلی به ماهانه	۱۹

۲۰	۱-۱۸ ایجاد متغیرهای تصادفی
۲۱	۱-۱۹ برخی کاربردهای فرمان series
۲۲	۱-۲۰ فرمان کوتاه برای ایجاد فایل کاری
۲۲	مسائل
۲۴	ضمیمه فصل اول: مروری بر نرم افزار Stata
۳۳	فصل دوم: مروری بر آمار و احتمال
۳۳	۲-۱ مقدمه
۳۴	۲-۲ متغیر تصادفی
۳۵	۲-۳ توزیع احتمال متغیر تصادفی
۳۹	۲-۴ امید ریاضی و واریانس متغیر تصادفی
۴۱	۲-۵ گشاورهای متغیر تصادفی
۴۲	۲-۶تابع مولد گشاور
۴۳	۲-۷ متغیرهای تصادفی خاص و توزیع آنها
۴۴	۲-۷-۱ توزیع دوقطه‌ای
۴۵	۲-۷-۲ توزیع دوجمله‌ای
۴۶	۲-۷-۳ توزیع پوآسن
۴۹	۲-۷-۴ توزیع هندسی
۵۰	۲-۷-۵ توزیع یکنواخت (مستطیلی)
۵۰	۲-۷-۶ توزیع نمایی
۵۳	۲-۷-۷ توزیع نرمال
۵۵	۲-۷-۸ توزیع نرمال لگاریتمی
۵۶	۲-۷-۹ توزیع گاما
۵۹	۲-۷-۱۰ توزیع بتا
۶۰	۲-۸ توزیع های دو متغیره
۶۵	۲-۹ توزیع نرمال چند متغیره
۶۸	۲-۱۰ نامساوی چیزی شف
۷۰	۲-۱۱ قانون اعداد بزرگ
۷۲	۲-۱۲ قضیه حدی مرکزی
۷۵	۲-۱۳ نمونه تصادفی
۷۶	۲-۱۴ توزیع مشترک متغیرهای نمونه (توزیع مشترک نمونه تصادفی)
۷۸	۲-۱۵ تابعی از متغیرهای نمونه (آماره‌ها)

۷۹	۲-۱۶ تخمین
۷۹	۲-۱۶-۱ تخمین و تخمین زننده
۸۱	۲-۱۶-۲ روش های تخمین
۸۱	روش گشتاورها
۸۲	روش خداکتر درستمانی
۸۴	روش حداقل مربعات معمولی
۸۵	۲-۱۶-۳ خواص تخمین زننده ها
۸۵	ناارب بودن (بدون تورش)
۸۷	کارانی (حداقل واریانس)
۸۹	سازگاری
۹۰	کفایت
۹۱	۲-۱۶-۴ تخمین فاصله ای
۹۳	۲-۱۷ آزمون فرضیه
۹۵	خطای نوع اول و نوع دوم
۹۵	۲-۱۸ مروری بر توزیع های نمونه ای (آماره های مهم)
۹۵	۲-۱۸-۱ توزیع نرمال استاندارد
۹۶	۲-۱۸-۲ توزیع کای دو
۹۸	۲-۱۸-۳ توزیع F
۹۹	۲-۱۸-۴ توزیع F
۱۰۰	۲-۱۸-۵ حالت های خاص توزیع های χ^2 ، F و OLS
۱۰۱	مسائل

فصل سوم: رگرسیون ساده

۱۰۷	۳-۱ مقدمه
۱۰۷	۳-۲ امید ریاضی شرطی و رگرسیون
۱۱۱	۳-۳ جمله خطأ و معادله رگرسیون
۱۱۲	۳-۴ فروض معادله رگرسیون
۱۱۶	۳-۵ رگرسیون تجربی
۱۱۷	۳-۶ تخمین معادله رگرسیون
۱۲۰	۳-۷ خواص تخمین زننده های OLS
۱۲۱	۳-۷-۱ تخمین زننده خطی
۱۲۰	۳-۷-۲ نارب بودن
۱۲۱	۳-۷-۳ سازگاری

- ۱۲۱ ۳-۷-۴ حداقل واریانس
- ۱۲۲ ۳-۷-۵ توزیع تخمین‌زننده‌های OLS
- ۱۲۳ ۳-۷-۶ همبستگی α و β
- ۱۲۴ ۳-۸ رگرسیون انحراف از میانگین
- ۱۲۵ ۳-۹ تغییرات کل، تغییرات توضیح داده شده و تغییرات توضیح داده نشده
- ۱۲۶ ۳-۱۰ ضریب تعیین (R^2)
- ۱۲۷ ۳-۱۱ میانگین خطای تخمین یا انحراف معیار رگرسیون (σ)
- ۱۳۰ ۳-۱۲ آزمون معنادار بودن ضرایب رگرسیون
- ۱۳۲ ۳-۱۳ تحلیل واریانس (آزمون معنادار بودن رگرسیون)
- ۱۳۵ ۳-۱۴ جمع‌بندی و تحلیل نتایج رگرسیون
- ۱۳۸ ۳-۱۵ پیش‌بینی و فاصله اطمینان پیش‌بینی
- ۱۴۲ ۳-۱۶ رگرسیون‌های غیرخطی
- ۱۴۲ ۳-۱۶-۱ روابط معکوس
- ۱۴۴ ۳-۱۶-۲ معادلات تمام لگاریتمی (log-log)
- ۱۴۵ ۳-۱۶-۳ توابع نمایی
- ۱۴۶ ۳-۱۶-۴ رگرسیون با متغیرهای استاندارد شده
- ۱۴۷ ۳-۱۶-۵ برآورد معادله روند
- ۱۴۹ ۳-۱۶-۶ برآورد معادله نرخ رشد
- ۱۵۰ ۳-۱۷ تحلیل همبستگی
- ۱۵۱ ۳-۱۷-۱ کوواریانس
- ۱۵۲ ۳-۱۷-۲ ضریب همبستگی
- ۱۵۸ مسائل
- ۱۶۸ ضمیمه فصل سوم: برآورد رگرسیون ساده در Stata
- ۱۷۵ فصل چهارم: رگرسیون دومتغیره
- ۱۷۵ ۴-۱ مقدمه
- ۱۷۵ ۴-۲ رگرسیون دو متغیره: مفاهیم و فروض
- ۱۷۶ ۴-۳ محظوظی
- ۱۷۷ ۴-۴ تخمین ضرایب رگرسیون دومتغیره و خواص آنها
- ۱۸۲ ۴-۵ تغییرات کل، تغییرات توضیح داده شده و تغییرات توضیح داده نشده
- ۱۸۳ ۴-۶ خطای معادله رگرسیون
- ۱۸۳ ۴-۷ ضریب تعیین
- ۱۸۵ ۴-۸ ضریب تعیین غیرمرکزی

۱۸۹	۴-۹ آزمون معنادار بودن ضرایب معادله رگرسیون
۱۸۹	۴-۱۰ آزمون معنادار بودن معادله رگرسیون (تحلیل واریانس)
۱۹۲	۴-۱۱ معیارهای اطلاعات
۱۹۳	۴-۱۲ آزمون محدودیت‌های خطی
۱۹۵	۴-۱۳ تحلیل نتایج رگرسیون دو متغیره
۱۹۸	۴-۱۴ تحلیل همبستگی چندمتغیره و ضرایب همبستگی جزئی
۲۰۶	مسائل
۲۱۱	ضمیمه فصل چهارم: رگرسیون دو متغیره در Stata
۲۱۵	فصل پنجم: رگرسیون چندمتغیره
۲۱۵	۵-۱ مقدمه
۲۱۵	۵-۲ رگرسیون چندمتغیره
۲۱۸	۵-۳ همخطي
۲۱۸	۵-۳-۱ مفهوم همخطي
۲۱۹	۵-۳-۲ مشکلات ظاهري از همخطي
۲۲۰	۵-۳-۳ شناسابي همخطي
۲۲۳	۵-۳-۴ راه‌های کاهش همخطي
۲۲۵	۴-۴ تخمین ضرایب رگرسیون چند متغیره (تخمین زنده‌های OLS)
۲۲۸	۴-۵ خصوصیات تخمین زنده‌های OLS
۲۳۰	۴-۶ ماتریس باقیمانده ساز (پسماندساز) و ماتریس تصویرساز
۲۳۲	۴-۷ ماتریس میانگین ساز
۲۳۳	۴-۸ ماتریس انحراف از میانگین ساز
۲۳۴	۴-۹ رگرسیون انحراف از میانگین
۲۳۷	۴-۱۰ تغیرات کل، تغیرات توضیح داده شده و تغیرات توضیح داده نشده
۲۳۹	۴-۱۱ تخمین واریانس (خطاي) رگرسیون
۲۴۰	۴-۱۲ ضریب تعیین
۲۴۱	۴-۱۳ آزمون معنادار بودن ضرایب رگرسیون
۲۴۴	۴-۱۴ رگرسیون مقيد و تخمین زنده‌های مقيد
۲۴۷	۴-۱۵ آزمون محدودیت‌های خطی
۲۵۱	۴-۱۶ آزمون‌های نسبت درستنمایی، ضریب لاگرانژ و والد
۲۵۶	۴-۱۷ آزمون محدودیت‌های غیرخطی
۲۷۵	۴-۱۸ رگرسیون افزار شده، ضرایب رگرسیون جزئی و ضرایب همبستگی جزئی
۲۶۱	۴-۱۹ همبستگی کانوني

- ۲۷۱ ۵-۵ پیش‌بینی با رگرسیون چندمتغیره
۲۷۴ مسائل
۲۷۹ ضمیمه فصل پنجم: برآورد رگرسیون چندمتغیره در Stata
- فصل ششم: نقض فروض کلاسیک**
- ۲۸۳ ۶-۱ مقدمه
- ۲۸۳ ۶-۲ فرض اول: صفر بودن میانگین خطای ناهمسانی
- ۲۹۰ ۶-۳ فرض دوم: واریانس همسانی
- ۲۹۱ ۶-۳-۱ ماهیت واریانس ناهمسانی
- ۲۹۲ ۶-۳-۲ پیامدهای واریانس ناهمسانی
- ۲۹۲ ۶-۳-۳ برآورد واریانس مستحکم وایت
- ۲۹۶ ۶-۳-۴ آزمون‌های تشخیص واریانس ناهمسانی
- ۲۹۶ (الف) آزمون بارتلت
- ۲۹۸ (ب) آزمون گلدلفلد-کوانت
- ۲۹۹ (ج) آزمون گلچسر
- ۲۹۹ (د) آزمون هستگی رتبه‌ای اسپیرمن
- ۳۰۰ (ه) آزمون بروش-پاکار-گادفری
- ۳۰۱ (و) آزمون هاروی
- ۳۰۲ (ز) آزمون وایت
- ۳۰۵ ۶-۳-۵ تخمین ضرائب با وجود واریانس ناهمسانی (روش GLS)
- ۳۱۱ ۶-۴ فرض سوم: عدم خودهمبستگی
- ۳۱۲ ۶-۴-۱ مفهوم وقفه
- ۳۱۲ ۶-۴-۲ پیامدهای خودهمبستگی
- ۳۱۳ ۶-۴-۳ روش نموداری جهت تشخیص خودهمبستگی
- ۳۱۷ ۶-۴-۴ آزمون دوربین-واتسون
- ۳۲۱ ۶-۴-۵ آزمون بروش-گادفری
- ۳۲۲ ۶-۴-۶ پیامد نادیده گرفتن خودهمبستگی
- ۳۲۴ ۶-۴-۷ تخمین ضرائب در حالت خودهمبستگی
- ۳۲۶ ۶-۴-۸ خودهمبستگی و مدل‌های پویا
- ۳۲۹ ۶-۴-۹ خودهمبستگی و فرایندهای خودرگرسیون و میانگین متحرک
- ۳۳۰ ۶-۵ فرض چهارم: غیر تصادفی بودن متغیرهای توضیحی
- ۳۳۱ ۶-۶ فرض پنجم: فرض نرمال بودن
- ۳۳۶ مسائل
- ۳۴۱ ضمیمه فصل ششم: آزمون نقض فروض در Stata

مقدمه

نگارش کتاب حاضر در راستای تدوین مجموعه‌ای نسبتاً جامع از مباحث اقتصاد سنجی برای دانشجویان کارشناسی و کارشناسی ارشد رشته‌های اقتصاد و مالی شروع گردید. نسخه‌های قبلی این کتاب صرفاً شامل بخشی از مباحث اقتصاد سنجی بود که به صورت مقدماتی به چاپ رسید. اکنون مجموعه کامل‌تری از این مباحث بهبود شده است که می‌تواند نیازهای مخاطبان بیشتری را تأمین نماید. مباحث کتاب به دو بخش مقدماتی و پیشرفته تقسیم شده است که به ترتیب شامل جلد ۱ و ۲ می‌باشد. در تدوین این مجموعه سعی شده که اولاً مبانی نظری به طور کامل ارائه گردد، ثانیاً ویژگی کاربردی مباحث حفظ شود و ثالثاً همراه با کاربرد نرم‌افزارها باشد که در این خصوص از دو نرم افزار Rایج، Eviews و Stata استفاده شده است.

مباحث اقتصاد سنجی دامنه وسیعی از مطالب را از سطوح مقدماتی تا پیشرفته و از مباحث کاربردی تا نظری شامل می‌شود. با توجه به گستردگی مباحث، تنظیم کتابی که بتواند نیاز مخاطبین آن را تأمین نماید، بسیار دشوار است. با توجه به این نکات، در این کتاب سعی بر آن است که با رعایت حد میانه‌ای از تئوری و کاربرد، نیاز مخاطبین تأمین گردد. بنابراین، ابتدا سعی بر این بود تا مباحث اولیه با فشردگی بیشتری بیان شود تا امکان ارائه مباحث جدیدتر فراهم گردد. هر چند که بنا به پیشنهاد همکاران، این مباحث نیز با تفصیل بیشتری ارائه گردید. از طرف دیگر، چون برآورد معادلات و تحلیل مباحث، بدون استفاده از نرم‌افزار امکان پذیر نیست، لذا در پایان هر مبحث، کاربرد آن با استفاده از نرم‌افزار Eviews و سپس در پایان هر فصل، کاربردهای نرم‌افزار

نیز ارائه شده است. علاوه بر این، داده‌های مورد استفاده همراه با نرم‌افزار Stata و Eviews نیز در قالب یک CD ارائه شده است تا امکان استفاده همزمان از کتاب و نرم‌افزار فراهم گردد. همچنین در هر جایی که کاربردهای Stata و Eviews آمده است، نام فایل مورد استفاده نیز درج شده تا امکان انجام مستقیم آنها فراهم شود.

این کتاب در ۲ جلد و ۲۵ فصل تنظیم شده است که جلد اول شامل مباحث مقدماتی و جلد دوم شامل مباحث پیشرفته‌تر می‌باشد.

جلد اول شامل هشت فصل می‌باشد. در فصل اول مباحثی برای آشنایی مقدماتی با نرم‌افزارهای Eviews و Stata ارائه شده است. فصل دوم به کلیاتی راجع به مباحث پایه‌ای آمار اختصاص دارد که مورد نیاز اقتصاد سنجی می‌باشد. در این فصل مفاهیم و توزیع‌های مهم آماری که همواره در اقتصادسنجی مورد استفاده قرار می‌گیرد، ارائه شده است. فصل سوم اختصاص به مباحث پایه‌ای رگرسیون ساده دارد. در اینجا سعی شده تا مباحث رگرسیون از توزیع‌های دو متغیره شروع شود که مبانی آن در فصل دوم ارائه شده است. این شوه کمک می‌کند تا مفهوم رگرسیون به عنوان امید ریاضی شرطی بهخوبی توصیف شود. فصل چهارم و پنجم به رگرسیون دو متغیره و چندمتغیره اختصاص دارد. این تفکیک بدین دلیل است که در فصل چهارم مبانی رگرسیون چند متغیره در قالب رگرسیون دو متغیره گفته شده است و سپس در فصل پنجم، رگرسیون چندمتغیره با استفاده از جبر بردار و ماتریس ارائه شده است. بنابراین کسانی که علاقه‌ای به شیوه‌های ماتریسی ندارند می‌توانند به فصل چهارم اکتفا نمایند. علاوه‌بر مباحث مرسوم، در این دو فصل و بهویژه در فصل پنجم سعی شده تا ضرایب همبستگی ساده، جزئی و کانونی با تفصیل بیشتری ارائه گردد. فصل ششم اختصاص به نقض فروش کلاسیک و مباحث مربوطه به آن دارد. در فصل هفتم متغیرهای مجازی و انواع کاربردهای آن مورد بررسی قرار گرفته است. در فصل هشتم نیز انواع آزمون‌های تصریح مدل و خطای تصریح ارائه گردیده است.